

Լուծումներ

11-12-րդ դասարաններ

Առաջին օր (14 փետրվարի, 2026թ)

Խնդիր 1 Գտնել բոլոր $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ ֆունկցիաները, որոնց համար

$$f(x + f(y)) \leq yf(x) - x$$

ցանկացած $x, y \in \mathbb{R}$:

Լուծում Տեղադրենք $y = 0$, որտեղից կստանանք $f(x) \leq -x + f(0)$: Այստեղից կհետևի

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = -\infty \quad (1)$$

Սկզբնական անհավասարման մեջ x փոխարեն տեղադրելով $x - f(y)$ կստանանք

$$f(x) \leq yf(x - f(y)) - x + f(y) \quad (2)$$

Վերոնշյալ հատկության մեջ ֆիքսենք x և y ձգտի $+\infty$: Կունենանք

$$f(x) \leq \lim_{y \rightarrow +\infty} (yf(x - f(y)) - x + f(y)) = -\infty, \quad (3)$$

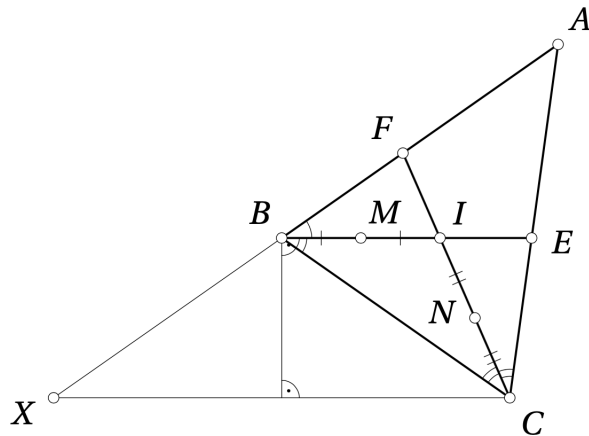
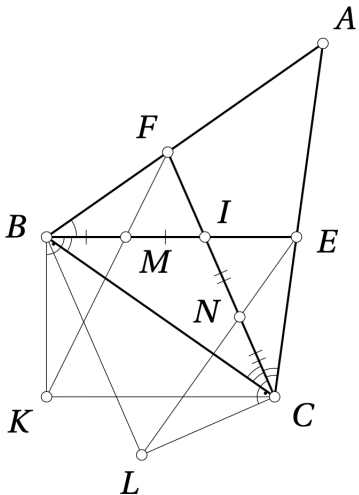
որը հակասություն է: Հետևաբար այդպիսի ֆունկցիա գոյություն չունի:

Խնդիր 2 ABC եռանկյան B և C գագաթներից տարված ներքին անկյունների կիսորդները հատվում են I կետում և հատում են CA և AB կողմերը համապատասխանաբար E և F կետերում: Դիցուք M -ը և N -ը համապատասխանաբար BI և CI հատվածների միջնակետերն են: FM ուղիղը հատում է B գագաթի արտաքին անկյան կիսորդը K կետում, իսկ EN ուղիղը հատում է C գագաթի արտաքին անկյան կիսորդը L կետում: Ապացուցել, որ K, B, C, L կետերով անցնում է շրջանագիծ:

Լուծում Ունենք $\angle KBE = 90^\circ$, քանի որ BE -ն և BK -ն B գագաթի ներքին և արտաքին անկյունների կիսորդներն են: Այժմ ցույց տանք, որ $\angle BKC = 90^\circ$: Դիցուք X -ը լինի AB ուղղի վրա, այնպես որ $CX \parallel BE$: Կունենանք ABC եռանկյան B գագաթի արտաքին անկյան կիսորդը նույնպես ուղղահայաց է CX ուղղին: Նշանակենք $\angle ABC = \beta$: Ապա $\angle BCX = \angle CBE = \frac{\beta}{2}$ և $\angle XBC = 180^\circ - \angle ABC = 180^\circ - \beta$: Հետևաբար, $\angle BXC = 180^\circ - (\angle BCX + \angle XBC) = \frac{\beta}{2}$, հետևաբար XBC եռանկյունը հավասարասրուն է: Այսպիսով, XBC եռանկյան B գագաթից տարված բարձրությունը կիսում է CX հիմքը, որը B գագաթի արտաքին անկյան կիսորդն է:

Ունենք $BI \parallel XC$ և $BM = IM$, ուրեմն FM ուղիղը անցնում է CX հատվածի միջնակետով: Հետևաբար, ABC եռանկյան B գագաթի արտաքին անկյան կիսորդի և FM ուղղի հատման K կետը CX հատվածի միջնակետն է, որտեղից $\angle BKC = 90^\circ$:

Նմանապես կստանանք, որ $\angle BLC = 90^\circ$: Հետևաբար K, B, C, L կետերով անցնում է շրջանագիծ:

Խնդիր 3 Դիցուք $n \times n$ տախտակի վանդակներում գրված են $1, 2, \dots, n^2$ թվերը, յուրքանջուրը ճիշտ մեկ անգամ և յուրաքանչյուր վանդակում ճիշտ մեկ թիվ: Յուրքանջուր քայլի հնարավոր է ընտրել ցանկացած տող կամ սյուն և նրանում գտնվող թվերը ցիկլիկ տեղափոխել (առաջին վանդակում գրված թիվը գնում է երկրորդ վանդակ, երկրորդին՝ երրորդ վանդակ, և այսպես շարունակ մինչև n -րդ վանդակում գրված թիվը գնում է առաջին վանդակ): Գտնել բոլոր $n > 1$ ամբողջ թվերը, որոնց համար անկախ սկզբնական դասավորությունից հնարավոր է վերջավոր քանակությամբ քայլերից հետո ստանալ տախտակ, որտեղ ցանկացած $k \in \{1, 2, \dots, n\}$ համար k -րդ տողում գրված են $(k-1)n+1, (k-1)n+2, \dots, (k-1)n+n$ թվերը ծախից աջ նշված հերթականությամբ:

Լուծում. Քանի որ $n-1$ անգամ նույն գործողությունը անելուց հետո կհասնենք իրավիճակի, որը համարժեք է նշված գործողության հակադարձը անելուն, ապա առանց ընդհանրությունը խախտելու կարող ենք համարել, որ ցիկլիկ գործողությունը կարող ենք կատարել ցանկացած ուղղությամբ (տողերի դեպքում աջ կամ ձախ, իսկ սյուների դեպքում ներքև կամ վերև):

Սկզբում ենթադրենք, որ n -ը զույգ է: Ցույց տանք, որ հնարավոր է փոխանակել ցանկացած երկու հարևան վանդակների թվեր (երկու վանդակ հարևան են, եթե ունեն ընդհանուր կողմ):

Ենթադրենք, որ i -րդ տողի և j -րդ սյան վանդակում գրված է $a_{i,j}$, որտեղ $i, j \in \{1, 2, \dots, n\}$: Առանց ընդհանրությունը խախտելու կարող ենք ենթադրել, որ անհրաժեշտ է տեղափոխել $(1, 1)$ և $(1, 2)$ վանդակների թվերը:

Կատարենք $2n+1$ ցիկլիկ տեղափոխում հետևյալ կերպ. յուրաքանչյուր $i \in \{1, 2, \dots, n\}$ համար

- $2i+1$ -րդ քայլում առաջին սյան թվերը ցիկլիկ տեղափոխենք վերև,
- $2i$ -րդ քայլում առաջին տողի թվերը ցիկլիկ տեղափոխենք ձախ, եթե i -ն կենտ է, և տեղափոխենք աջ, եթե i -ն զույգ է:

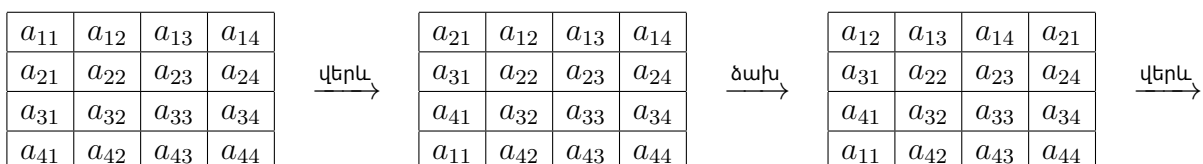
քանի որ գործողությունները կատարվում են առաջին տողում և առաջին սյունում, ուրեմն ցանկացած $i, j \in \{2, 3, \dots, n\}$ համար $a_{i,j}$ -երը չեն տեղափոխվում իրենց տեղերից գործողությունների ամբողջ ընթացքում:

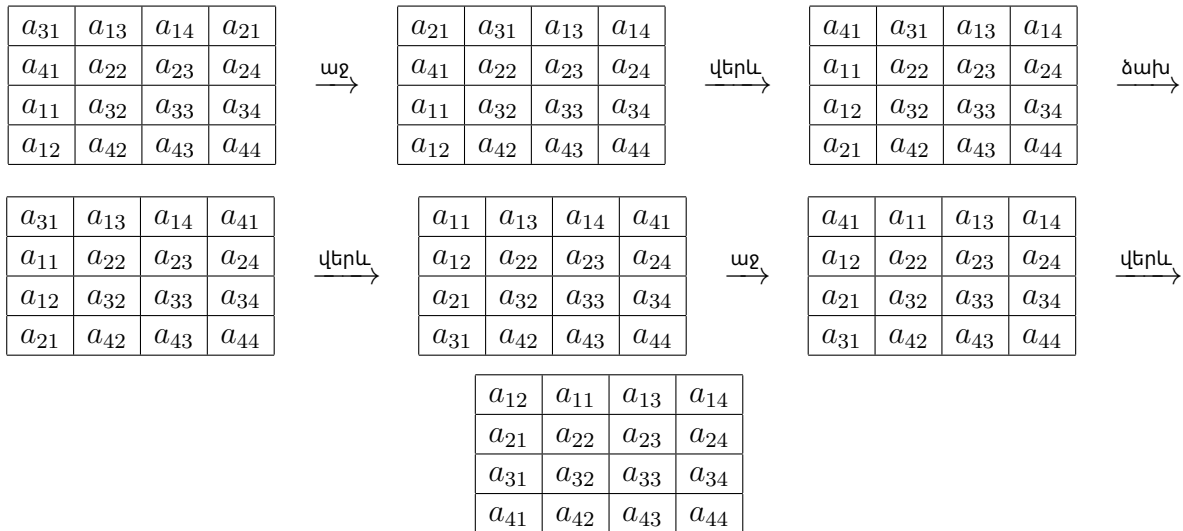
Յուրաքանչյուր $j \in \{3, \dots, n\}$ համար $a_{1,j}$ թիվը $n/2$ անգամ շարժվում է մեկ վանդակ ձախ և $n/2$ անգամ մեկ վանդակ աջ, հետևաբար մնում է իր տեղում:

Յուրաքանչյուր $i \in \{2, \dots, n\}$ համար $a_{i,1}$ թիվը ճիշտ n անգամ ցիկլիկ շարժվում է վերև (առաջին սյան թվերը շարժվում են վերև $n+1$ անգամ, և $2i-1$ -րդ պահին $a_{i,1}$ -ը առաջին սյան մեջ չէ, քանի որ առաջին տողից տեղափոխվել է աջ): Ուստի $a_{i,1}$ -ը նույնպես մնում է իր տեղում:

$a_{1,1}$ թիվը ցիկլիկ շարժվում է վերև n անգամ, հետևաբար $2n-1$ -րդ քայլից հետո վերադառնում է իր տեղը, իսկ $2n$ -րդ քայլում շարժվում է աջ և մնում այնտեղ:

Միակ հնարավորությունը $a_{1,2}$ -ի համար այն է, որ այն հայտնվի $a_{1,1}$ -ի տեղում: Այսպիսով $2n+1$ -րդ քայլից հետո $a_{1,1}$ և $a_{1,2}$ թվերը կփոխանակվեն, իսկ մնացած բոլոր թվերը կմնան իրենց տեղերում: Հետևյալում տեսեք նկարագրված պրոցեսը $n=4$ դեպքում.

Քանի որ կարող ենք փոխանակել ցանկացած երկու հարևան վանդակների թվեր, ապա հեշտությամբ կարող ենք ստանալ դասավորություն, որտեղ յուրաքանչյուր $k \in \{1, 2, \dots, n\}$ համար k -րդ տողում թվերը լինեն

$$(k-1)n+1, (k-1)n+2, \dots, (k-1)n+n$$

(հերթականությամբ տեղափոխելով նախ 1-ը իր տեղը, ապա 2-ը և այդպես շարունակ մինչև n^2-1):

Այժմ ապացուցենք, որ բոլոր կենտ n -երը չեն բավարարում խնդրի պայմաններին: Սահմանենք գործողություն երկու հարևան վանդակների թվերի տեղափոխումը: Օրինակ՝ խնդրում թույլատրելի ցիկլիկ տեղափոխումը հնարավոր է ստանալ $n-1$ հատ գործողությունների արդյունքում (տեղափոխելով առաջին երկու վանդակների թվերը, հետո երկրորդ և երրորդ վանդակների թվերը և այսպես շարունակ մինչև $(n-1)$ -րդ և n -րդ վանդակների թվերը):

Ցույց տանք, որ կամայական սկզբնական դասավորությունից խնդրում պահանջվող դասավորությունը ստանալու գործողությունների զույգությունը ինվարիանտ է (այսինքն եթե սկզբնական դասավորությունից հնարավոր է վերջնականը ստանալ կատարելով x գործողություն, ապա նշված սկզբնական դասավորությունից վերջնականը ստանալու բոլոր տարբերակների գործողությունների քանակները ունեն x -ի զույգությունը) անկախ գործողությունների ընտրությունից: Դիտարկենք ցանկացած երկու (i, j) -րդ և (k, l) -րդ վանդակների թվեր, որտեղ (i, j) վանդակը տախտակում հանդիպում է մինչև (k, l) վանդակը, շարժվելով ձախից աջ և վերևից ներքև (կամ որ նույն է՝ $(i < k)$ կամ $(i = k$ և $j < l)$): Ենթադրենք (i, j) -րդ վանդակի թիվը a -ն է իսկ (k, l) -րդ վանդակի թիվը b -ն: Կասենք a և b թվերը ինվերս են, եթե $a > b$:

Պնդում. Ցուրքանչյուր գործողության արդյունքում տախտակում ինվերսների քանակի զույգությունը փոխվում է:

Ապացույց. Դիցուք գործողության արդյունքում տեղափոխում ենք a և b թվերը որոնք գտնվում են հարևան վանդակներում: Եթե այդ թվերը գտնվում են նույն տողում, ապա ինվերսների քանակը փոխվում է ճիշտ մեկով (կամ մեծանում է մեկով կամ փոքրանում կախված թվերի դիրքից): Եթե այդ թվերը գտնվում են տարբեր

տողերում և հետևաբար պետք է գտնվեն հաջորդական տողերում և նույն սյունում: Առանց ընդհանրությունը խախտելու համարենք որ a -ն գտնվում է վերևի տողում իսկ b -ն ներքևի: Դիցուք վերևի տողում a -ից հետո գրված թվերն են $x_1, \dots, x_t$ նշված հերթականությամբ իսկ ներքևի տողում մինչև b գրված թվեր են $x_{t+1}, \dots, x_{n-1}$ նշված հերթականությամբ (ընդհանուր կլինի $n - 1$ թիվ քանի որ a և b թվերի վանդակները նույն սյունում են): Նշանակենք a -ի հետ ինվերս կազմող թվերի քանակը $x_1, \dots, x_{n-1}$ բազմությունից u իսկ b -ի՝ v : Գործողությունից հետո քանի որ a -ն և b -ն տեղերով փոխվում են նրանց ինվերսների քանակը $x_1, \dots, x_{n-1}$ բազմության թվերի հետ կլինեն համապատասխանաբար $n - 1 - u$ և $n - 1 - v$: Ավելին, եթե a և b թվերը ինվերս էին, ապա գործողությունից հետո նրանք ինվերս չեն լինի, իսկ եթե ինվերս չէին ապա գործողությունից հետո կլինեն ինվերս: Հետևաբար տախտակում ինվերսների քանակի զույգությունը կփոխվի $(n - 1 - u + n - 1 - v + 1) - (u + v) = 2(n - 1 - u - v) + 1$ որը կենտ թիվ է: Ուրեմն ցանկացած գործողության արդյունքում ինվերսների քանակի զույգությունը փոխվում է:

Վերցնենք կամայական սկզբնական տախտակ և նրանում ինվերսների քանակը նշանակենք I : Ըստ պնդման ունենք, որ ցանկացած մեկ գործողության արդյունքում տախտակում ինվերսների քանակի զույգությունը փոխվում է: Հետևաբար սկզբնական տախտակից վերջնականը ստանալու գործողությունների քանակի զույգությունը պետք է ունենա I -ի զույգությունը անկախ գործողությունների ընտրությունից:

Ենթադրենք տախտակում թվերը դասավորված են հետևյալ կերպ. առաջին տողի թվերն են $\{2, 1, 3, 4, \dots, n\}$, իսկ յուրաքանչյուր $k \in \{2, \dots, n\}$ համար k -րդ տողի թվերը

$$(k - 1)n + 1, (k - 1)n + 2, \dots, (k - 1)n + n$$

նշված հերթականությամբ ձախից աջ: Ինվերսների քանակը տախտակում կլինի 1 (ինվերս կլինեն միայն առաջին տողի առաջին երկու թվերը), որը կենտ է: Նկատենք նաև, որ խնդրում պահանջվող տախտակի ինվերսների քանակը զրո է: Հետևաբար նշված սկզբնական տախտակից հնարավոր կլինի վերջնականը ստանալ կենտ քանակի գործողությունների միջոցով: Սակայն յուրաքանչյուր քայլում կատարած փոփոխությունները հնարավոր է ստանալ $n - 1$ գործողությունների արդյունքում, որտեղ $n - 1$ զույգ թիվ է: Հետևաբար հնարավոր չի լինի զույգ քանակի գործողություններին համարժեք տեղափոխություններ անելով ստանալ պահանջվող դասավորությունը: